

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Europan parlamentti Europaparlamentet

DIGITALNA AGENDA ZA EUROPУ

Platforme za digitalne usluge i nove tehnologije, kao što je umjetna inteligencija, snažno utječe na naše društveno okruženje. Te inovacije redefinirale su način na koji komuniciramo, kupujemo i pristupamo informacijama na internetu i postale sastavni dio naše svakodnevnicice. Europska digitalna agenda za razdoblje 2020.–2030. bavi se tim promjenama. U toj se strategiji naglasak stavlja na uspostavi sigurnih digitalnih prostora, osiguravanju poštenog tržišnog natjecanja na digitalnim tržištima i jačanju digitalne suverenosti Europe. Istdobro se podupire cilj postizanja klimatske neutralnosti Europske unije do 2050.

PRAVNA OSNOVA

Iako u Ugovorima nisu utvrđene odredbe o informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (IKT), EU može djelovati u područjima politika kao što su: industrija (članak 173. Ugovora o funkciranju Europske unije (UFEU)), tržišno natjecanje (članci 101. i 109. UFEU-a), trgovina (članci 206. i 207. UFEU-a), transeuropske mreže (članci 170. i 172. UFEU-a), istraživanje (članci 179. i 190. UFEU-a), energetika (članak 194. UFEU-a), uspostava jedinstvenog tržišta (članak 114. UFEU-a), slobodno kretanje robe (članci 26. i članci od 28. do 37. UFEU-a), kretanje ljudi i usluga (članci 45. i 66. UFEU-a), obrazovanje (članci 165. i 166. UFEU-a) te kultura (članak 167. UFEU-a).

CILJEVI

Na temelju Lisabonske strategije, 2010. usvojena je [Digitalna agenda za Europу](#) u kojoj su informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) istaknute kao ključna područja za postizanje ciljeva EU-a. Digitalna agenda dodatno je razvijena 2015. u okviru [strategije jedinstvenog digitalnog tržišta](#) koja se temelji na tri stupnja: 1. osiguravanju boljeg pristupa digitalnoj robi i uslugama diljem Europe; 2. poticanju optimalnih uvjeta za digitalne mreže i usluge; te 3. povećavanju potencijala rasta digitalnoga gospodarstva.

Strategija iz 2020., čiji je cilj bio [oblikovati digitalnu budućnost Europe](#), bila je usmjerena na tehnologije od kojih koristi imaju građani, konkurentno gospodarstvo te otvoreno i demokratsko društvo. Ta je strategija 2021. dopunjena [digitalnim kompasom](#) za 2030. koji sadržava sveobuhvatan opis desetogodišnjih digitalnih ciljeva EU-a.

POSTIGNUĆA

A. Prva digitalna agenda za Europu: 2010.–2020.

Prva digitalna agenda:

- snižene cijene za elektroničke komunikacije ([Uredba \(EU\) 2022/612](#)) i ukidanje naknada za roaming od 14. lipnja 2017. („u roamingu kao kod kuće”);
- poboljšana internetska povezivost sa sveobuhvatnim osnovnim širokopojasnim pristupom upotrebom mobilnih i satelitskih tehnologija;
- bolja zaštita potrošača u području telekomunikacija putem propisa o privatnosti ([Direktiva 2009/136/EZ](#)) i zaštiti podataka, koji su dodatno poboljšani novim pravnim okvirom za zaštitu podataka ([Uredba \(EU\) 2016/679](#) i [Direktiva \(EU\) 2016/680](#)).

Kako bi promicao razvoj digitalnih mreža i usluga, Parlament je osnažio Tijelo europskih regulatora za elektroničke komunikacije. To tijelo olakšava suradnju između nacionalnih regulatornih tijela i Komisije, promiče najbolje prakse i radi na usklađivanju komunikacijskih propisa ([Uredba \(EU\) 2018/1971](#)). Prva digitalna agenda bila je usmjerenja na digitalni rast promicanjem digitalnih vještina, računalstva visokih performansi, digitalizacije industrije, razvoja umjetne inteligencije i modernizacije javnih usluga. Osim toga, EU je uveo pravila o geografskom blokiranju ([Uredba \(EU\) 2018/302](#)) i prenosivosti digitalnih usluga ([Uredba \(EU\) 2017/1128](#)) kako bi potrošači mogli pristupiti internetskom sadržaju u svim državama članicama.

Osim prethodno navedenih novih regulatornih okvira o zaštiti podataka, EU je donio niz zakonodavnih akata kojima bi olakšao razvoj podatkovnog gospodarstva, primjerice:

- Uredbu o slobodnom protoku neosobnih podataka ([Uredba \(EU\) 2018/1807](#)), kojom se poduzećima i javnim upravama omogućuje pohrana i obrada neosobnih podataka bez obzira na lokaciju;
- Akt o kibersigurnosti ([Uredba \(EU\) 2019/881](#)), kojim se jača Agencija EU-a za kibersigurnost (ENISA) i uspostavlja okvir za kibersigurnosnu certifikaciju proizvoda i usluga;
- Direktivu o otvorenim podacima ([Direktiva \(EU\) 2019/1024](#)), kojom se utvrđuju zajednička pravila za europsko tržište podataka u posjedu vlade.

B. Druga digitalna agenda za Europu: 2020.–2030.

Druga digitalna agenda bila je usmjerenja na promjene koje donose digitalne tehnologije kao i na ključnu ulogu digitalnih usluga i tržišta s naglaskom na tehnološke i geopolitičke ambicije EU-a. Komisija je u svojim komunikacijama o [izgradnji digitalne budućnosti Europe](#) i o [digitalnom desetljeću Europe](#) detaljno opisala mjere za sigurne digitalne usluge i tržišta. Prioritet su bili kvantno računalstvo, [strategije lanca blokova](#), umjetna inteligencija, poluvodiči ([europski akt o čipovima](#)), digitalna suverenost, [kibersigurnost](#), 5G/6G, europski podatkovni prostori i globalni tehnološki standardi. EU je 9. ožujka 2021. predstavio [digitalni kompas](#) u kojem se navode četiri cilja za 2030.:

- vještine: najmanje 80 % svih odraslih osoba trebalo bi imati osnovne digitalne vještine, a u Uniji bi trebalo biti zaposleno 20 milijuna IKT stručnjaka, među kojima bi trebalo biti više žena;
- poduzeća: 75 % poduzeća trebalo bi se koristiti uslugama računalstva u oblaku, tehnologijama velikih podataka i umjetnom inteligencijom; više od 90 % malih i srednjih poduzeća u Uniji trebalo bi dosegnuti barem osnovnu razinu digitalnog intenziteta; a broj „jednoroga”(start-upova čija vrijednost premašuje milijardu USD) u Uniji trebao bi se udvostručiti;
- infrastruktura: sva kućanstva u Uniji trebala bi imati gigabitnu povezivost, a sva naseljena područja trebala bi biti pokrivena 5G mrežom; proizvodnja najsuvremenijih i održivih poluvodiča u Europi trebala bi činiti 20 % svjetske proizvodnje; u Uniji bi u upotrebi trebalo biti 10 000 klimatski neutralnih i iznimno sigurnih rubnih čvorova, a Europa bi trebala dobiti svoje prvo kvantno računalo;
- javne usluge: sve ključne javne usluge trebale bi biti dostupne na internetu; svi bi građani trebali imati pristup svojoj zdravstvenoj dokumentaciji u elektroničkom obliku, a 80 % građana trebalo bi se koristiti rješenjem za digitalni identitet.

[Program Digitalna Europa](#), uveden [Uredbom \(EU\) 2021/694](#), inicijativa je EU-a kojom se dodjeljuje 7,5 milijardi EUR (2021.–2027.) digitalnim tehnološkim projektima u područjima kao što su superračunalstvo, umjetna inteligencija, kibersigurnost, napredne digitalne vještine i integracija digitalnih tehnologija, uz potporu centara za digitalne inovacije. To će se uskladiti s drugim fondovima EU-a, kao što su [Obzor Europa](#), [digitalna infrastruktura u okviru Instrumenta za povezivanje Europe](#) i [Mehanizam za oporavak i otpornost](#). Tijekom oporavka od krize uzrokovane bolešću COVID-19 države članice obvezne su dodijeliti najmanje 20 % svojih sredstava za oporavak za projekte digitalizacije ([Uredba \(EU\) 2021/694](#)).

U [Bijeloj knjizi o umjetnoj inteligenciji](#) iz veljače 2020. istaknuta je ključna uloga umjetne inteligencije te očekivane društvene i gospodarske koristi u različitim sektorima. U listopadu 2020. Parlament je donio tri rezolucije o umjetnoj inteligenciji koje se odnose na [etiku](#), [građansku odgovornost](#) i [intelektualno vlasništvo](#). U rezolucijama se Komisiju poziva da uspostavi europski pravni okvir za etički razvoj i upotrebu umjetne inteligencije. Komisija je 21. travnja 2021. predložila [Akt o umjetnoj inteligenciji](#) kojim bi se uspostavila tehnološki neutralna definicija umjetne inteligencije, a pravila donijela na temelju procjene rizika. Parlament je u lipnju 2023. donio svoje stajalište o prijedlogu i pritom znatno izmijenio tekst Komisije uoči završnih pregovora s Vijećem. Komisija je u rujnu 2022. predstavila [prijeđlog](#) direktive o odgovornosti za umjetnu inteligenciju, kako bi se za žrtve umjetne inteligencije osigurala jednak zaštita kao i za žrtve štete prouzročene bilo kojom drugom vrstom proizvoda. Osim toga, predstavljen je prijedlog nove direktive o odgovornosti za proizvode kako bi se obuhvatili digitalni proizvodi kao što je umjetna inteligencija.

Razmjena podataka ključna je za digitalnu viziju Europe. Promicanjem inovacija temeljenih na podacima, EU nastoji održati ravnotežu u pogledu privatnosti, zaštite, etike i sigurnosti te istodobno istražuje mogućnosti za upotrebu i razmjenu neosobnih podataka za nove tehnologije i poslovne modele. EU je u veljači 2020. objavio Bijelu knjigu o podatkovnoj strategiji za umjetnu inteligenciju. Njezina prva sastavnica, Akt

o europskom upravljanju podacima ([Uredba \(EU\) 2022/868](#)), objavljen 3. lipnja 2022., stupio je na snagu u rujnu 2023. i ističe dostupnost podataka i povjerenje. Komisija je 23. veljače 2022. predstavila drugu sastavnicu strategije, prijedlog [Akta o podacima](#), koji se odnosi na pristup podacima poduzeća i potrošača. Međuinstitucijski razgovori zaključeni su u lipnju 2023. Vijeće, Parlament i Komisija objavili su 26. siječnja 2022. [deklaraciju](#) o europskim digitalnim pravima u kojoj su istaknuli digitalnu transformaciju koja se temelji na vrijednostima. Podaci su ključni za društveni napredak, gospodarski rast i inovacije. Europski podatkovni prostor, treća sastavnica strategije koja obuhvaća devet sektora, pitanje je koje je Komisija postavila u središte pozornosti za razdoblje 2019.–2025. EU će pokrenuti i europski oblak utemeljen na ekosustavu [Gaia-X](#) kako bi se podupro neometan protok podataka i usluga u okviru instrumenta NextGenerationEU.

Temelj digitalne strategije stvaranje je sigurnijeg i otvorenijeg jedinstvenog digitalnog tržišta s naglaskom na pravima korisnika i poštenom poslovnom natjecanju. To uključuje dva zakonodavna stupa: [Akta o digitalnim uslugama](#) i [Akta o digitalnim tržištima](#), kojima se moderniziraju propisi EU-a o digitalnim uslugama. Parlament i Vijeće donijeli su te akte u listopadu odnosno rujnu 2022., a oni predstavljaju jedinstveni skup pravila za cijeli EU. U Aktu o digitalnim uslugama utvrđuju se odgovornosti za posredničke usluge, posebno internetske platforme. Velike platforme podliježu zasebnim smjernicama zbog rizika u pogledu širenja nezakonitog i štetnog sadržaja. U Aktu o digitalnim tržištima utvrđuju se pravila za poduzeća sa statusom „nadzornika pristupa“ koja su najosjetljivija na nepoštene prakse. To se odnosi na usluge kao što su internetsko posredovanje, društvene mreže i računalstvo u oblaku.

Nadovezujući se na Akt o digitalnim uslugama, Komisija je u studenome 2022. [predložila](#) mjere za pojednostavljenje prikupljanja i razmjene podataka za kratkoročno iznajmljivanje smještaja. Odbor Parlamenta za unutarnje tržište i zaštitu potrošača (IMCO) preispituje taj prijedlog, a od 15. studenoga 2023. u tijeku su trijalozi.

U digitalnoj agendi naglasak se stavlja na e-upravi i prekograničnoj suradnji javnog sektora. Radi promicanja javnih usluga u EU-u, Komisija je 18. studenoga 2022. predložila [Akt o interoperabilnoj Europi](#). Aktom će se uspostaviti Odbor za interoperabilnu Europu sastavljen od predstavnika država članica, Komisije i drugih tijela EU-a. Pandemija bolesti COVID-19 ubrzala je razvoj europske interoperabilnosti, a najistaknutiji primjer bila je EU digitalna COVID potvrda. To je naglašeno u [komunikaciji](#) Komisije, u kojoj je istaknuto poboljšanje prekogranične suradnje.

Kao odgovor na rusku agresiju na Ukrajinu, Komisija i Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku predstavili su 10. studenoga 2022. [politiku kiberobrane EU-a](#) i [Akcijski plan za vojnu mobilnost 2.0](#). Cilj je politike kiberobrane i Akcijskog plana 2.0 o vojnoj mobilnosti povećati ulaganja u kiberobranu, poboljšati suradnju između vojnih i civilnih kibersektora, osigurati učinkovito upravljanje kiberkrizama i ojačati položaj EU-a u ključnim kibertechnologijama, čime se jača europska obrambena tehnološka i industrijska baza.

Izgradnja povjerenja na internetu ključna je za društveni i gospodarski rast. Uredbom o elektroničkoj identifikaciji ([Uredba \(EU\) br. 910/2014](#)) uspostavljen je okvir za sigurnu digitalnu interakciju među građanima, poduzećima i nadležnim tijelima. Kako bi

ostvarila te ciljeve, Komisija je predložila izmjenu [Uredbe o digitalnom identitetu](#) kako bi se omogućilo da se do 2030. 80 % građana EU-a koristi digitalnim identitetom za siguran pristup osnovnim javnim uslugama.

Osim donošenja zakonodavnih akata, EU stavlja naglasak na digitalno obrazovanje. [Akcijskim planom za digitalno obrazovanje](#) (2021.–2027.) nastoji se pomoći državama članicama da prilagode svoje obrazovne sustave digitalnom dobu. U akcijskom se planu naglasak stavlja na stvaranje snažnog ekosustava digitalnog obrazovanja i razvoju vještina za digitalnu transformaciju.

U [komunikaciji](#) Komisije iz prosinca 2020. utvrđen je plan za oporavak i transformaciju europskog medijskog sektora kojim se, među ostalim, rješavaju pitanja kao što je fragmentacija tržišta. Naglašena je i potreba za većom nacionalnom potporom putem odobrenih planova oporavka te je istaknut negativan učinak globalnih internetskih platformi na medije, posebno u pogledu dominacije nad tržištima podataka i oglašavanja.

[Akcijski plan za europsku demokraciju](#), kojim se nadopunjuje [medijski plan](#), usmijeren je na oporavak i digitalnu prilagodbu sektora. U akcijskom se planu raspravlja i o sve manjoj slobodi medija zbog sve većih prijetnji novinarima. [Indeksom digitalnog gospodarstva i društva](#) (DESI) prati se digitalni napredak država članica EU-a prema jedinstvenom digitalnom tržištu. Profili koje svake godine objavljuje DESI pomažu državama članicama da utvrde područja u kojima su potrebna poboljšanja, a pokazateljima indeksa sada se uzima u obzir [mehanizam za oporavak i otpornost](#) te [digitalni kompas](#).

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

U [rezoluciji od 12. ožujka 2019.](#), Parlament je pozvao Komisiju da ponovno procijeni područje primjene Direktive NIS kako bi se njome obuhvatili i drugi ključni sektori koji nisu obuhvaćeni posebnim zakonodavstvom i kako bi se uklonile prijetnje koje predstavlja digitalizacija. U rezoluciji se poziva na usklađivanje direktive s poboljšanom europskom politikom kibersigurnosti i na jačanje uloge Agencije Europske unije za kibersigurnost. U prosincu 2022. prvočna direktiva zamjenjena je Direktivom NIS 2 ([Direktiva \(EU\) 2022/2555](#)), kojom je njezino područje primjene prošireno na više sektora i subjekata. Komisija je u rujnu 2022. predstavila [prijedlog](#) akta o kiberotpornosti čiji je cilj povećati sigurnost različitih tehnoloških proizvoda. Parlament i Vijeće započeli su pregovore o aktu u lipnju 2023.

U okviru europskog akcijskog plana za demokraciju Komisija je 16. rujna 2022. predstavila prijedlog akta o slobodi medija, čiji je cilj jačanje medijskog pluralizma i sloboda u EU-u. Aktom se nastoje riješiti problemi na tržištu medijskih usluga i ojačati neovisnosti medija. Kao odgovor na to, Odbor za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove (LIBE) zajedno s Odborom za kulturu i obrazovanje (CULT) i odborom IMCO održao je saslušanja [31. siječnja](#) i [6. veljače](#) 2023. kako bi se raspravilo o prijedlogu. Međuinstitucijski pregovori su u tijeku i očekuje se da će biti zaključeni prije kraja parlamentarnog saziva. Osim toga, reguliranje političkog oglašavanja, posebno njegova jasnog označivanja, ključno je za osiguravanje transparentnosti demokratskih procesa. Komisija je 25. studenoga 2021. objavila [prijedlog](#) na tu temu. Odbor IMCO

organizirao je 11. srpnja 2022. saslušanje s naglaskom na transparentnost političkog oglašavanja i na internetu i izvan njega. U suradnji s odborima CULT i LIBE, odbor IMCO usvojio je 26. siječnja 2023. [izvješće](#) o tom prijedlogu. Na temelju izvješća pokrenuti su međuinstitucijski pregovori, a 7. studenoga 2023. postignut je politički dogovor. Resorni odjel za gospodarsku i znanstvenu politiku te politiku kvalitete života kontinuirano podupire rad Parlamenta posvećen digitalnoj transformaciji putem [studija](#) i [radionica](#) usmjerenih na trenutačne izazove i mogućnosti. U [studiji](#) provedenoj tijekom zakonodavnog postupka Akta o digitalnim uslugama i Akta o digitalnim tržištima ispitani su učinci ciljanog oglašavanja. Dodatne informacije pružene su na [radionici](#) o posljedicama prijedloga i na [saslušanju](#) sa zviždačicom Frances Haugen iz Facebooka. U [studiji](#) iz veljače 2022. razmatrao se utjecaj influencera na oglašavanje i sigurnost potrošača na jedinstvenom tržištu. U kolovozu 2022. u [izvješću](#) koje je objavio isti odjel raspravljalо se o upotrebi novih tehnologija za poboljšanje sigurnosti proizvoda te su istaknute potencijalne prednosti i nedostaci.

Nakon zajedničkog javnog [saslušanja](#) u ožujku 2022. odbori IMCO i LIBE, kao i Parlament u cijelini, zajednički su unaprijedili [Akt o umjetnoj inteligenciji](#) donošenjem izvješća koje sadržava ključne izmjene, uvođenjem novih izmjena i dogovorom o nacrtu pregovaračkog mandata u lipnju 2023. kako bi se uspostavila usklađena pravila o umjetnoj inteligenciji u EU-u.

Zastupnici su 25. listopada 2023. pozvali na [zabranu tehnika koje stvaraju ovisnost](#), kao što su beskonačno pregledavanje sadržaja ili automatska reprodukcija. Neki zastupnici u Europskom parlamentu također žele da se uvede digitalno „pravo da ih se ne ometa” te da se pripremi popis s dobrim projektnim praksama.

Više informacija o ovoj temi dostupno je na internetskim stranicama [Odbora za unutarnje tržište i zaštitu potrošača](#) i [Odbora za industriju, istraživanje i energetiku](#).

Kristi Polluveer / Christina Ratcliff / Barbara Martinello / Jordan De Bono
12/2023

